

เทคนิคการผลิตงานวิทยุกระจายเสียงและ วิทยุโทรทัศน์ 8933407

การจัดรายการวิทยุ

ประเภทของรายการวิทยุแบ่งได้เป็น 4 ประเภท

- เพื่อแจ้งข่าวสารให้ทราบ
- เพื่อให้การศึกษา
- เพื่อให้ความบันเทิง
- เพื่อการชักจูงใจ หรือเสนอแนะ

รูปแบบรายการ(Format) วิทยุกระจายเสียง มี 13 รูปแบบ

1. รายการพูดคุยกับคุณผู้ฟัง (Straight Talk Programme)
2. รายการสนทนา (Conversational Programme)
3. รายการสัมภาษณ์ (Interview Programme)
4. รายการอภิปราย (Panel Discussion)
5. รายการสารคดี (Feature หรือ Documentary)
6. รายการนิตยสารทางอากาศ (Magazine Programme)
7. รายการข่าว (News Programme)
8. รายการบรรยายเหตุการณ์ (Commentary)
9. รายการตอบปัญหา (Quiz Programme)
10. รายการเพลง (Music Programme)
11. รายการละครวิทยุ (Radio Drama หรือ Radio Play)
12. รายการปกิณกะ (Variety)
13. รายการสารละคร (Docu-Drama)

ลักษณะรายการวิทยุกระจายเสียงที่ดี

- ต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้โดยตรงตาม วัตถุประสงค์
- ต้องมีความน่าสนใจที่จะติดตามฟังโดยตลอด
- ต้องมีความต่อเนื่อง ไม่ขาดหายไป
- ต้องอยู่ในเวลาที่กำหนดแน่นอน
- ต้องมีความเหมาะสมกับกาลเทศะและตรงกับความต้องการของผู้ฟัง
- ต้องมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมและผู้ฟัง

ช่วงเวลาที่ออกอากาศจะต้องคำนึงถึง

- กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย อาชีพ
- อายุ วัย ของผู้ฟัง
- เนื้อหาสาระของรายการ
- เวลาออกอากาศที่เหมาะสม
- รูปแบบรายการ

การวิเคราะห์ผู้ฟังรายการ

- ผู้ฟังประเภทมากด้วยราคะจริต ผู้ฟังที่พอใจในความงาม ความดี ความอ่อนโยน ผู้ฟังกลุ่มนี้ควรใช้คำสุภาพ ไพเราะ ถ้าจะตำหนิต้องสุภาพ
- ผู้ฟังประเภทโมหะจริต เป็นผู้ฟังที่หลงเชื่อง่าย มีแต่ความขุ่นมัวในอารมณ์ ควรใช้ถ้อยคำ ที่มีเหตุผล ให้เข้าใจง่ายและชัดเจน
- ผู้ฟังประเภทโทสะจริต มักโกรธง่ายควรใช้ถ้อยคำ ปลอดภัย ให้คำชมเชย ยกย่อง

การวิเคราะห์ผู้ฟังรายการ

- ผู้ฟังประเภทวิตกกจริต มีแต่ความกังวล ลังเลใจเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งควรใช้ถ้อยคำที่ช่วยให้ผู้ฟังเกิดกำลังใจ และมั่นใจตัวเอง เชื่อหุตัวเองว่าฟังมาอย่างไร ก็จะเชื่ออย่างนั้น
- ผู้ฟังประเภทศรัทธาจริต คือเป็นผู้ที่เชื่อง่าย ควรใช้ถ้อยคำประเภทที่สอน หรือแนะนำให้รู้จักมีเหตุผล
- ผู้ฟังประเภทพุทธจริต ผู้มีปัญญา มีความรู้ควรใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงความให้เกียรติผู้ติชม รายการ

คุณสมบัติของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

- ผู้จัดรายการ (ผู้ส่งสาร)จะต้องมีจิตใจกว้างขวางและยอมรับในข้อผิดพลาดของตนเอง และเปิดใจกว้าง ที่จะรับการตอบโต้กลับ ด้วยการติชม วิจารณ์แนะนำ จากผู้ฟัง(ผู้รับสาร) ตลอดเวลาและ ให้เกียรติ ผู้ที่ติชมรายการ
- ผู้จัดรายการ (ผู้ส่งสาร) ต้องให้เกียรติผู้ฟัง (ผู้รับสาร) เสมอเพราะเราจะรอบรู้ไปทุกเรื่องคงเป็นไปได้ เมื่อมีผู้ฟังเสนอแนะชี้แจง ผู้จัดรายการจะต้องรับฟัง
- ผู้จัดรายการ ต้องยอมรับในสถานภาพ และฐานะหน้าที่ของผู้จัดรายการ เช่นภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ประสพการณ์
- มีความรับผิดชอบผลิตรายการอย่างต่อเนื่อง และต้องมีความรับผิดชอบต่อรายการและผู้ฟัง

คุณสมบัติของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

- เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบดี รู้จักเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ รวมทั้งการปรุงแต่งให้เหมาะสมและน่าสนใจ
- เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถที่จะติดต่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป
- ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ให้คงที่
- ผู้จัดรายการต้องไม่หลงระเหิงต่อคำชม และต้องไม่หวั่นไหวหรือโต้ตอบกับคำติชมของผู้ฟัง
- ต้องมีความเสียสละ และทุ่มเทในการจัดและพัฒนารายการที่รับผิดชอบ
- ต้องมีความตื่นตัว กระตือรือร้นอยู่เสมอ
- ต้องเป็นนักฟังที่ดี

บทวิทยุที่ดี

- คิดเสียก่อนว่า กำลังเขียนบทวิทยุ เพื่อจัดให้ใครฟัง เช่น เด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชาย ผู้หญิง
- จงเขียนบทรายการ ให้เหมือนท่านพูด แล้วพูดตาม บทที่เขียนจะต้องเขียนให้เข้าใจง่าย ประโยคสั้น ๆ กะทัดรัด
- เขียนบทวิทยุให้เหมือนเขียนจดหมาย ถึงใครคนหนึ่ง
- การใช้สรรพนามที่ฟังแล้ว ให้ผู้ฟังมีความรู้สึกใกล้ชิดและมีลักษณะเหมือนผู้ฟังเข้าไปร่วมรายการด้วย
- มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ฟัง เคารพผู้ฟัง ให้เกียรติผู้ฟัง

บทวิทยุที่ดี

- อย่าอัดเสียง สาระให้มากเกินไปในเวลาอันจำกัด
- เน้นจุดสำคัญและซ้ำประโยคหรือคำที่สำคัญบ่อยๆ สมเหตุสมผลตรงเป้าหมาย
- ไม่ควรเล่นสำนวน อุทาหรณ์ โคลงกลอน มากเกินไป
- ทุกประโยคทุกคำที่พูดที่เขียนจะต้องมีความหมายชัดเจน อย่าปล่อยให้ผู้ฟังคิดเป็นปริศนา
- ไม่ใช่ตัวเลขที่ยุ่งยากในการจำ การฟัง เช่น การบอกเบอร์โทรศัพท์

บทวิทยุที่ดี

- อย่าใช้ศัพท์ทางวิชาการ หรือคำสูง ๆ มากเกินไป ถ้าจำเป็นควรอธิบายให้ชัดเจน
- การผูกตัวอย่าง หรือเปรียบเทียบ จะต้องเข้าเรื่องราวที่กำลังเขียน
- การตั้งเป้าหมายของรายการจะต้องชัดเจนและก่อนจบรายการ จะต้องสรุปอีกครั้งหนึ่ง
- ผู้เขียนบทวิทยุจะต้องมีเวลาเพียงพอและข้อมูล พร้อมทั้งจะเขียน

ศิลปะในการอ่านบทวิทยุกระจายเสียง

- การอ่านบทวิทยุจะต้องมีลีลา และให้อ่านเหมือนพูด
- ขอโทษว่าเสียงไม่ดี เป็นหวัด จะทำให้ผู้ฟังไม่มั่นใจ ในข้อมูลที่ผู้จัดรายนำเสนอ
- ต้องรู้จักแบ่งเวลา หรือจัดเวลาให้ผู้ฟังได้ขบคิด หรือทำความเข้าใจ
- ทดลองอ่านบทวิทยุทบทวนเหมือนจัดรายการจริง ๆ

หลักการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง

เป็นการวางแผนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนดและวางแนวทาง การเขียนบทวิทยุแนวทางปฏิบัติ แม้กระทั่งการหลอมความคิดเห็น

ของทีมงานให้ไปในจุดประสงค์เดียวกันซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จสู่เป้าหมาย คือ ผู้ฟังรายการ

สิ่งที่ผู้จัดรายการจะต้องคำนึงถึงมีหลายประการด้วยกัน

1. ผู้ฟัง
2. แหล่งข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล
3. เนื้อหา
4. เวลาออกอากาศ
5. รูปแบบรายการ
6. เครื่องมือผลิตรายการ
7. การประสานงานและความร่วมมือ
8. การมอบหมายและแบ่งงานกันทำ
9. ชื่อเรื่อง และการตั้งชื่อรายการ
10. วัตถุประสงค์ของรายการ
11. การประเมินผล

รายการวิทยุประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. บทพูด หรือ เนื้อหา (Content)
2. ดนตรีหรือเพลง (Music)
3. เสียงประกอบ (Sound Effect)

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงให้มีคุณภาพ ควรยึดหลักดังนี้

การทำหน้าที่ต่อสื่อมวลชนที่ดี คือ การมีความรับผิดชอบต่อสังคม และถ้าหากต้องการเป็นนัก จัดรายการที่ดี ก่อนที่จะพูดเพื่อกระจายเสียงผ่านสื่อวิทยุทุกครั้งต้อง "ยิ้มกับไมโครโฟน" สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร คือ

- การให้ข่าวสาร
- การทำหน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางสังคม
- การให้การศึกษา
- การให้ความบันเทิง

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง ต้องมี 3 ต้อง คือ

- ต้องมีองค์ความรู้ (Body of know Ledge)
- ต้องมีทักษะ (Skill)
- ต้องมีศิลปะ (Art full)

หลักแห่งความสำเร็จ การจัดการก็คือ

- **ผู้รู้** ผู้จัดการต้องรู้เรื่องราวที่ตัวเองจะนำไปพูดในรายการอย่างละเอียด และต้องทำความเข้าใจเนื้อหาที่จะพูด อย่างลึกซึ้งสามารถที่จะพูดออกมาได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยไม่ต้องดูบทเป็นหลัก
- **ผู้ตื่น** ผู้จัดการต้องมีความตื่นตัวตลอดเวลาที่เข้าไปจัดการ และต้องรู้ว่าตัวเองพูดอะไรออกไป และต้องคำนึงด้วยว่า คำพูดกับตัวเองมีผลกระทบกับใคร และต้องคิดเสมอว่า คำพูดนั้น ผู้ฟังรับรู้ (Perception) และได้อะไรบ้าง
- **ผู้เบิกบาน** ผู้จัดการ เมื่อเข้าไปอยู่ในห้องส่งจะต้องเป็นผู้เบิกบาน แจ่มใส พูดแต่สิ่งที่ดี ๆ สร้างสรรค์ ไม่ตึงเครียดกับผู้ฟัง แต่ไม่ถึงกับร่าเริงจนเกินเหตุ ไม่ควรพูด 2 แง่ 2 งาม

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงต้องทำงานด้วย หลัก 6T

Topic คือ ต้องมีวัตถุประสงค์ หัวข้อเรื่องที่ชัดเจน แจ่มชัด ในการ ทำงาน

Target คือ การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงต้องรู้จักกลุ่มเป้าหมายของเรา

Team คือ การทำงานด้านสื่อสารมวลชน ต้องมี Team ซึ่งเหมือนกับงานอื่น ๆ เช่นกัน

Tactic คือ ต้องมีกลยุทธ์ ในการนำเสนอ ต้องมีกลยุทธ์ในการดึงดูดใจ

Time คือผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงต้องรู้จัก "เวลา" "กาลเทศะ"

Technology คือ นักจัดรายการวิทยุต้องรู้จักเทคโนโลยี เพื่อการเสาะหาแหล่งความรู้
เช่น Internet เป็นต้น

ปัจจัยที่การดึงดูดผู้ฟังให้ฟังรายการ 3H

- Head คือ ต้องทำงานด้วยสมองสติปัญญาพิจารณาด้วยความรอบ คอบรอบรู้
- Hand คือ ทำงานด้วยฝีมืออันประณีต บรรจง ละเอียด สวยงามน่าชื่นชม
- Heart คือ การทำงานด้วยใจ ใฝ่ใจ ใจรัก มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เมตตา อคทน พากเพียร

ข้อควรปฏิบัติในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

- กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย หมายถึง กลุ่มผู้ฟังที่ผู้ผลิตรายการต้องการจะส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไปถึง ผู้จัดรายการต้องทราบถึงภูมิหลัง ของผู้ฟังเช่น อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ แนวคิด ค่านิยม
- การพูด มีความสัมพันธ์กับวัย และระดับการศึกษาของผู้ฟัง การใช้ภาษาให้เหมาะสม และศิลปะของการพูด ไม่ควรพูดศัพท์แสงต่าง ๆ
- ถ้า การพูด การพูดทางวิทยุกระจายเสียง ไม่ควรพูดเหมือนการอ่านหนังสือ แต่ควรพูด เหมือนกับการสนทนาในหมู่เพื่อนฝูง นำเสียงจะต้องแสดงถึงความจริงใจไม่แสดงอาการดูถูก

ข้อควรปฏิบัติในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

- เพลง เพลงประจำรายการ ที่เรียกว่า "Title" หรือ Introduction
- ความหลากหลาย เป็นวิธีหรือเทคนิคในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้ฟัง เช่น ภาษา การพูด ดีดการพูด เพลงประกอบ
ผู้จัดรายการต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

กระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง

ขั้นการวางแผนการผลิต คือ การกำหนดหัวข้อที่จะจัดรายการในเรื่องอะไรบ้าง

- มีเนื้อหาอย่างไร จะเสนอรายการในรูปแบบไหน ผู้ฟังคือใคร ออกอากาศเวลาไหน
- การเขียนบท เป็นการนำเอาความคิด ในขั้นการวางแผนมาขยาย และเขียนรายละเอียดโดยอาศัยจินตนาการของผู้เขียน ประกอบกับการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเขียนในรูปของบทวิทยุกระจายเสียง
- การเตรียมการด้านอุปกรณ์ทางเทคนิค เช่นการหาวัสดุคียบ เรื่องต่าง ๆ ตัวบุคคลสถานที่เสียงประกอบการเขียนบทวิทยุ เทปบันทึกเสียง แผ่นซีดี ไมโครโฟน

การซุ่มก่อนออกอากาศ

การซุ่มก่อนออกอากาศ เป็นการนำสิ่งต่าง ๆ มารวมกันและจัดลำดับตามบทที่เขียน แล้วทำการซุ่มจัดรายการทั้งหมด พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยการซุ่มให้กระทำเพียงคร่าว ๆ

ขั้นออกอากาศ

เป็นขั้นตอนที่ทุกสิ่งทุกอย่างผ่านการแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว รายการต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และนำออกอากาศ

ขั้นการประเมิน

หลังจากที่รายการได้ออกอากาศแล้ว กระบวนการผลิตจะเสร็จสิ้นลง ก็ต้องมีการประเมินผลรายการ

กิจกรรมท้ายบท

1. ถ้านักศึกษาได้รับมอบหมายให้ผลิตรายการวิทยุ 1 รายการ นักศึกษาจะเลือกรูปแบบรายการ (Format) วิทยุกระจายเสียง รูปแบบใด เพราะเหตุใด
2. จากรายการวิทยุข้อที่ 1 นักศึกษาจะเลือกช่วงเวลาที่จะออกอากาศช่วงเวลาอะไร พร้อมให้เหตุผล
3. จากรายการวิทยุข้อที่ 1 ถ้านักศึกษาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียง นักศึกษามีวิธีการเตรียมตัวอย่างไรบ้าง
4. ให้นักศึกษาเขียนบทรายการวิทยุกระจายเสียง จากรายการวิทยุข้อที่ 1
5. การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงตามหลัก 6T มีอะไรบ้าง
6. การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงตามหลัก 3H มีอะไรบ้าง
7. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และเลือกรูปแบบรายการวิทยุ จาก 13 รูปแบบเพื่อนำมาผลิตเป็นรายการวิทยุกระจายเสียง 1 รายการ